

Handläggare: Lisbeth Oulis
Telefon:08-508 01 696

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer

Remiss från kommunstyrelsen (KS-dnr 325-679/2013).

Förslag till beslut.

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Olle Johnselius
stadsdelsdirektör

Kerstin Alnervik
t.f. verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Ärendet gäller en remiss om förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer. Riktlinjerna ska utgöra ett komplement till stadens program för kvinnofrid.

Förvaltningen är positiv till att staden antar gemensamma riktlinjer för dessa ärenden. Det ger en likvärdighet i handläggningen och gagnar de våldsutsatta. Det är också positivt att socialtjänstens ansvar för att erbjuda och motivera våldsutövare att ta emot hjälp för att upphöra med våldet finns tydligt uttalat.

Vissa avsnitt bör dock enligt förvaltningen förtydligas. Det gäller framför allt avsnitten om vad en förhandsbedömning är, avsnittet om samhandläggningen inom socialtjänsten samt den externa samverkan.

Bilaga

1. Protokollsutdrag från socialnämnden 2013-04-16

2. Socialförvaltningens tjänsteutlåtande 2013-03-04

Remissbehandling

Kommunstyrelsen har för yttrande remitterat det av socialförvaltningen upprättade tjänsteutlåtandet "Förslag till reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer" till samtliga stadsdelsnämnder, utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden, stadsledningskontoret, kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor, kommunstyrelsens pensionärsråd, Alla Kvinnors Hus och Mansjouren. Protokollsutdrag som redovisar ärendets behandling i socialnämnden den 16 april 2013 samt socialförvaltningens tjänsteutlåtande i ärendet bifogas. Remisstiden sträcker sig till den 31 augusti 2013.

Socialnämndens förslag

Föreliggande förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer är de första i sitt slag i Stockholm. Staden har tidigare antagit ett särskilt program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer. Föreslagna riktlinjer ska ses som ett komplement till programmet.

Förslaget är utformat i enlighet med Socialstyrelsens Allmänna Råd (SOSFS 2009:22) och handboken "Våld", den s.k. brottsofferparagrafen i socialtjänstlagen 5 kap 11 § samt är synkroniserade med övriga riktlinjer inom stadens socialtjänst.

Förslaget till riktlinjer är könsneutrala. Målgruppen utgörs av vuxna som utsatts för våld och vuxna som utövat våld. Våldet kan avse våld från andra närstående än partner eller före detta partner, t.ex. av vuxna barn mot förälder. Barn under 18 år utgör endast en indirekt målgrupp och riktlinjerna hänvisar i dessa frågor till stadens riktlinjer för handläggning och dokumentation i barn – och ungdomsärenden.

Socialnämnden framhåller i förslaget att det är viktigt att det inom stadsdelsförvaltningarna finns tydliga rutiner för intern samverkan inom socialtjänsten, att alla handläggare inom individ- och familjeomsorgen ska ha kunskap om våld och kunna göra bedömningar när det föreligger risk för att en person ska utsättas för våld. Det fordras dock inom socialtjänsten handläggare med särskild kompetens att utreda våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.

I förslaget till riktlinjer behandlas

- rutiner för att tidigt upptäcka att någon utsätts för våld i nära relation
- bemötande av våldsutsatta och våldsutövare
- handläggningsrutiner med förslag till utredningsmall och bedömningsmetoder
- insatser för våldsutsatta och våldsutövare
- barn som upplevt våld eller andra övergrepp mellan närstående vuxna
- intern och extern samverkan

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till att staden får gemensamma riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer. Det ger förutsättningar för en likvärdighet i handläggningen över staden, vilket gagnar den som utsätts för våld. Det är också bra att riktlinjerna är könsneutrala och att socialtjänstens ansvar för att erbjuda och motivera våldsutövare att ta emot hjälp för att upphöra med våldet finns tydligt uttalat.

Förvaltningen menar dock att om riktlinjerna ska kunna uppfyllas behöver kompetensen och stödsatserna inom socialtjänsten avseende män som utsätts för våld, våld i samkönade relationer och stöd och hjälp till våldsutövande män och kvinnor vidareutvecklas.

Avsnitten 6.2.1. *Förhandsbedömning av den våldsutsatta* och 7.2.1. *Förhandsbedömning av våldsutövaren* ger intryck av att förhandsbedömning alltid ska göras innan utredning inleds. Det borde framgå av riktlinjerna att en ansökan från den vuxne *alltid* ska leda till utredning. Någon förhandsbedömning huruvida en utredning ska inledas är överflödig i det fallet. Något särskilt beslut om att inleda utredning behövs inte heller. Detta framgår av Socialstyrelsens handbok *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten* under avsnittet *Att inleda en utredning enligt SoL*: ”I vissa fall är det självklart att nämnden ska inleda en utredning. Det gäller inte bara när någon ansöker om bistånd enligt SoL eller begär insatser enligt LSS utan också i vissa andra situationer. (...) I sådana fall behöver nämnden inte fatta något särskilt beslut om att inleda utredning.”

I första stycket under 6.2.1, framförs vidare att en hot- och riskbedömning kan behöva göras för att ta ställning till om det finns omedelbart behov av skydd för den vuxne. En sådan bedömning skulle i praktiken kunna innebära att en utredning inleds. Stöd för ett sådant synsätt finns i Socialstyrelsens handbok *Våld* där bedömningsinstrument beskrivs under huvudrubriken *Att utreda, Bedömningsinstrument som stöd för arbetet* s. 71: ”Användningen av bedömningsinstrument ska ses som ett stöd och komplement till socialtjänstens övriga utredningsarbete”.

I texten i första stycket under 7.2.1. antyds att en särskild förhandsbedömning ska göras för att ta ställning till om utredning ska inledas om den vuxne våldsutövaren även när en barnavårdsutredning inleds på grund av våldet. Om en anmälan inkommer om oro för ett barn och om den vuxne är part i ärendet ingår denne i den förhandsbedömning som görs i barnets namn. Någon separat förhandsbedömning av de vuxna behövs därför inte.

En del av de aktiviteter som behöver ske innan en utredning inleds är snarare att betrakta som information eller råd och stöd till den enskilde samt erbjudande/motiverande samtal om möjligheten att ansöka om bistånd.

Mot denna bakgrund anser förvaltningen att avsnitten 6.2.1. och 7.2.1. behöver förtydligas.

I första stycket under punkt 6.3. *Insatser till stöd för den våldsutsatta enligt 4 kap. 1 § SoL* nämns den enskildes "behandlingsbehov". Ingen annanstans i de föreslagna riktlinjerna nämns "behandling" eller "behandlingsinsatser". Om begreppet ska finnas med i riktlinjerna, bör det definieras.

Avsnittet 6.3.3. om *Råd och stöd* tar upp olika arbetssätt och metoder. Att vissa av de exemplifierade råd- och stödinsatserna också kan ges som biståndsbeslutad insats efter utredning bör framgå.

Under 7.2.3. om *Våldsutövarens föräldraförmåga - barnperspektivet* finns en hänvisning och ett utdrag ur en kunskapsöversikt från SKL (Sveriges Kommuner och Landsting), som beskriver hur föräldraförmågan bör utredas i en barnavårdsutredning när våldsutövaren är förälder. Eftersom utredningsarbetet i barn- och ungdomsärenden är beskrivet i egna riktlinjer, bör hänvisningen till kunskapsöversikten också finnas där.

I avsnitt 10 står att den våldsutsatta, våldsutövaren och eventuella barn var och en ska ha en egen handläggare. Det är viktigt att det av riktlinjerna framgår betydelsen av att vars och ens behov blir uppmärksammat för att förhindra fortsatt våld. Däremot anser inte förvaltningen att handläggningen ska regleras i detalj på det sätt som anges.

Avsnittet 10.1.1. *Samhandläggning kring särskilt utsatta grupper* avser äldre personer, personer med funktionsnedsättning och personer med missbruksproblematik. Här framhålls vikten av samarbete mellan socialtjänstens olika verksamheter. Förvaltningen menar att, i den koordinering som enligt förslaget ska ske med övriga riktlinjer inom individ- och familjeomsorgen, t.ex. för personer med funktionsnedsättning eller missbruk, bör det tydliggöras hur det skyddade boendet kan tillgodoses för dessa målgruppers särskilda behov.

Avsnitt 11 behandlar *Extern samverkan* och socialtjänstens ansvar för att samverka om målgruppen fungerar med polis, hälso- och sjukvård m.fl. myndigheter. En lokal samverkansplan skulle behöva omfatta många olika verksamheter inom t.ex. hälso- och sjukvården och omfatta både landstingsdrivna och enskilt drivna verksamheter för både vuxna och barn.

För att en lokal samverkan ska fungera väl i staden menar därför förvaltningen, att en central överenskommelse mellan stadens socialtjänst, polismyndigheten och hälso- och sjukvården bör utformas och utgöra grund för den lokala samverkan.

Under avsnittet *11.1. Samverkan med kvinnojourer* anges att socialtjänsten vid placering i skyddat boende på kvinnojour alltid ska upprätta ett skriftligt avtal. En hänvisning finns till en mall för avtal i en länk på intranätet. En hänvisning finns också till Socialstyrelsens meddelandeblad 2/2012.

Av meddelandebladet framgår att det i lagen inte finns några krav på hur en kommuns uppdrag till en enskild utförare, t.ex. en ideell förening som ska genomföra en insats enligt SoL, ska regleras. Det finns inte heller krav på att uppdraget ska vara skriftligt. Förvaltningen menar att, om stadsdelsnämnderna ska använda skriftliga avtal vid varje placering i skyddat boende, bör en sådan avtalsmall vara bättre anpassad till uppdraget än den mall som finns på intranätet.

Ovan nämnda meddelandeblad tar vidare upp socialnämndens ansvar för att den verksamhet som genomför insatsen har tillräckligt god kvalitet och att personalen har den kompetens som krävs för detta. Socialnämnden ska på en övergripande (förvaltningens understrykning) nivå kontrollera och följa upp verksamheten och på individnivå följa upp det enskilda ärendet. Skrivningen i förslaget till riktlinjer, om vad stadsdelsnämndernas ansvar ska omfatta utöver uppföljningen av insatsen på individnivå, behöver tydliggöras.
